

# Provinciale Staten

Notulen van 13 januari 2017

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op  
10 februari 2017)

1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Mededelingen.....	1
3. Vaststellen agenda.....	1
4. Voorstellen.....	1
5. Statenvoorstel Thermphos..... (DIO-ONTW-116A)	1
6. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	13
7. Sluiting.....	13

**Twintigste vergadering  
van de  
Provinciale Staten van Zeeland  
(Zittingsperiode 2015-2019)**

vrijdag, 13 januari 2017

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,  
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden C.L.M. van den Berge, V. Bosch, ing. J.J. van Burg MSc, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, dr. A.M.M. van Haperen, ir. N. Heerkens, J.A.M. van Hertum MA, M.J.J. Janssens, dr. J.L. Kool-Blokland, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, drs. A. Pijpelink, M. Rijkse-Blok, G.D. Roeland, K. Roelse, mr. ing. R.A.J. Schonis, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, R.A. Viergever, ing. J.L. de Visser, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, te zamen 34 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren drs. J. de Bat, A.J. van der Maas en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

## 1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 13.00 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet of Omroep Zeeland volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

Allen wens ik een voorspoedig en gezond nieuw jaar toe. Wij hebben het nu nog over een "nieuw jaar" omdat de nieuwjaarsreceptie nog moet

plaatsvinden. Dat gebeurt vanmiddag en vervolgens hebben wij weer een "gewoon jaar" waarin wij aan het werk zijn, met grote uitdagingen zowel voor het college als voor de Staten. Bij dat werk wens ik allen veel wijsheid toe en een goed samenspel, zowel onderling als met anderen, om de Zeeuwse belangen te dienen.

Bericht van verhindering is ingekomen van de leden Babijn, Bierens, Van Dijk, Ruissen en Verburg.

## 2. Mededelingen

De **voorzitter**. Wij hebben vandaag een speciale, ingelaste Statenvergadering in verband met de kwestie Thermphos, de voormalige fosforfabriek. De provincie dient ervoor te zorgen dat de veiligheid is gewaarborgd en dat de nodige stappen worden gezet om de zaak op te ruimen. Eind vorig jaar is hierover gesproken tijdens een ingelaste commissievergadering en afgelopen maandag is er een tweede commissievergadering geweest, waarmee de indringendheid van dit onderwerp is aangegeven. Vandaag is het het enige agendapunt.

## 3. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld.

## 4. Voorstellen

## 5. Statenvoorstel Thermphos (DIO-ONTW-116A)

De heer **Van Gent** (VVD). Voorzitter, collega's. De VVD-fractie deelt de grote zorgen die er leven in verband met het Thermphos-dossier. Afwachten of niets doen, is in elk geval geen optie. Wij zullen dit voorstel dan ook steunen, zodat maximaal 2,5 miljoen aan algemene reserve wordt onttrokken om de beheerskosten tot en met april te dekken.

Voorzitter, mijn fractie heeft in de commissie duidelijk aangegeven dat er wél harde voorwaarden gelden voor het beschikbaar stellen van dit krediet. Wij zijn tevreden over het feit dat het voorstel in deze zin is aangepast. Het betreft een maximaal bedrag voor een overgangsfase van drieënhalve maand. Bovendien moet er in de Statenvergadering van 21 april een volwaardig plan van aanpak liggen, waarmee de problemen rond deze sanering kunnen worden opgelost. Hoewel dit niet expliciet in

het voorliggende stuk wordt aangegeven, verwachten wij daarnaast van het college dat het de beheerskosten zo snel mogelijk omlaag brengt.

Hoe men het ook wendt of keert, voorzitter, het provinciale bestuur moet zijn verantwoordelijkheid nemen zolang het milieu en de veiligheid van Zeeuwen in het geding zijn. Echter, er zijn méér overheden betrokken bij dit probleem. Ik doel hierbij met name op het Rijk en Europa. Wat mijn fractie betreft geeft de opstelling van de provincie hun geen vrijbrief om zich aan hun verantwoordelijkheden te onttrekken. De betrokkenheid van het Rijk moet wat ons betreft echt verder gaan dan alleen maar --zoals minister Plasterk heeft gedaan-- de provincie erop wijzen waar er ruimte in onze begroting te vinden is. Wij vinden dat het college zich zou moeten inspannen om het Rijk en Europa ervan te overtuigen dat zij een extra bijdrage moeten leveren ten behoeve van deze sanering.

Voorzitter. Veel waardering hebben wij voor de Zeeuwse media. Wij lezen graag de PZC en kijken graag naar Omroep Zeeland, maar wij vinden toch dat de discussie over de provinciale financiën vooral aan de hand van concrete voorstellen hier in de Abdij moet worden gevoerd. Desalniettemin voelen wij ons geroepen om te reageren op uitlatingen en analyses die in de pers zijn weergegeven.

Door het aannemen van dit statenvoorstel zullen de beheerskosten tot en met april zijn gedekt. De dekking van de vervolgstapen is nu dus niet aan de orde, maar mijn fractie wil wél alvast een helder signaal afgeven. Wij voelen er niets voor dat de Zeeuwse automobilisten, zowel de particulieren als die uit het bedrijfsleven, opdraaien voor de kosten van Thermphos. De afspraken die in het coalitieakkoord over de opcentenmotorrijtuigenbelasting (MRB) zijn gemaakt, zijn eenduidig. Daarbij gaat het om een eenmalige correctie per 2016, terwijl de verkregen extra middelen worden ingezet ten behoeve van infrastructuur en mobiliteit. Dit jaar krijgt de provincie in het kader van de MRB al 2,3 miljoen extra binnen, zulks als gevolg van meer en zwaardere auto's. De VVD-fractie is nieuwsgierig naar de visie van de gedeputeerde van financiën op deze discussie.

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. "Thermphos", een term die fors blijft inwerken op het gemoed. Immers, waar wij eind vorig jaar verwachtten dat er eindelijk een gedetailleerd plan van aanpak zou liggen, blijkt nu dat dat plan er pas eind maart komt. Ons wordt verzocht om tot en met april nog maar even 2,5 miljoen beschikbaar te stellen. Welnu, afgelopen vrijdag werd in het openbare gedeelte van de vergadering van de commissie Bestuur al duidelijk dat het voor de Staten geen automatisme is om de portemonnee te trekken, ook al staan we

met de rug tegen de muur. Niet voor niets is aan het dictum de term "maximaal" toegevoegd. Ik sluit mij wat dat betreft aan bij het betoog van de heer Van Gent. Wij zien dit voorstel om 2,5 miljoen te onttrekken aan algemene reserve, vooral in relatie met het gegeven dat er nog geen plan van aanpak is.

Voorzitter. Het is goed om scherp te zijn, maar wij moeten ook reëel zijn. Er zijn waarschuwingen geuit door mijn fractie en andere fracties. Een feit is echter dat dat op 16 juni 2014 unaniem door de Staten werd aangegeven dat zij geen bedenkingen hadden tegen de voorgenomen overeenkomsten, gericht op het realiseren van fase 1. Dat verschillende tegenslagen, al dan niet voorzien, ervoor hebben gezorgd dat vervolgens de termijnen niet werden gehaald, leidt ertoe dat nu de provincie aan de lat staat.

Het zal waarschijnlijk niet bij deze 2,5 miljoen blijven. Laten wij dat de mensen ook maar onomwonden voorhouden. Het plan van aanpak zal dit naar alle waarschijnlijkheid pijnlijk duidelijk maken. Mijn fractie vindt echter dat wij, om wille van veiligheid, mens en milieu, er hoe dan ook samen met de hierbij betrokken partijen voor moeten zorgen dat het terrein schoon wordt opgeleverd, conform de doelstellingen van fase 1. Daarom zullen wij instemmen met de drie beslispunten, verwoord in het statenvoorstel, opdat er in de komende maanden spijkers met koppen kunnen worden geslagen en er een gedegen plan van aanpak komt. Wie daarvoor wat wanneer gaat doen en wie wanneer wat zou moeten gaan betalen... Daarover kan en wil mijn fractie nu geen uitlatingen doen. Wél willen wij graag constructief blijven meedenken. Daarom kom ik nog met een idee en stel ik de gedeputeerde nog een vraag.

Nogmaals vraag ik het college of het in de tussenliggende periode bereid is om nog eens goed te kijken naar de positie van de gedeputeerde. Immers, het gevaar van een dubbele pet wordt groter naarmate de verschillende belangen scherper in beeld komen. Hij wordt geacht als commissaris van Van Citters Beheer op te treden, maar heeft ook een rol namens het college als bevoegd gezag. Laat duidelijk zijn dat wij niet twifelen aan de integriteit van de heer De Bat, maar het lijkt mijn fractie toch beter om hierover in dít stadium helderheid te verschaffen. Daarom stel ik enkele vragen.

Is het college bereid om in de komende weken de dubbelrol van de gedeputeerde nog eens te beschouwen en de Staten bij de eerstvolgende bijeenkomst over Thermphos duidelijk te maken hoe het staat tegenover een eventuele ándere invulling van het commissariaat van Van Citters Beheer, wél namens de provincie, maar niet uit het college?

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Deze discussie is al eerder gevoerd en de gedeputeerde heeft aangegeven dat hij bepaalde zaken nog zal uitzoeken. Ik constateer dat de heer Temmink onderscheid maakt tussen de rol van de gedeputeerde bij Van Citters Beheer en zijn rol als bevoegd gezag, maar die situatie geldt ook voor andere leden van het college. Ik vind het nogal gemakkelijk om nu te zeggen dat deze rollen moeten worden gescheiden. Ik zou zeggen: kijk maar naar de verschillende portefeuilles: Zeeland Seaports, handhaving, milieu... Mijns inziens is het héle college bevoegd gezag.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. De heer Van de Velde heeft mij niet horen zeggen dat er "gescheiden" moet worden. Ik heb het college alleen gevraagd deze situatie nog eens goed te beschouwen. De heer Van de Velde geeft voorbeelden van soortgelijke situaties maar in de statuten waarover wij nu spreken, staat wel degelijk dat het niet per se een lid van het college behoeft te zijn. De vertegenwoordiging kan ook op een andere manier worden gerealiseerd. De materie die hierbij aan de orde komt, is dusdanig zwaar dat wij deze vraag toch nogmaals stellen.

Voorzitter. Wat vindt de gedeputeerde van het idee om te laten onderzoeken of windenergie op het terrein van Thermphos een bijdrage kan leveren aan de bestrijding van de saneringskosten? Ik wijs erop dat in Amsterdam het havenbedrijf iets dergelijks heeft gedaan. Is de gedeputeerde bereid om dit in te brengen in het overleg met Zeeland Seaports? Ook bij Zeeland Seaports zegt men dat men duurzaam wil zijn, en wij dienen te zoeken naar mogelijkheden op dat gebied.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Om met de deur in huis te vallen: mijn fractie gaat akkoord met het verstrekken van de aanvullende 2,5 miljoen, nodig voor het dekken van de beheerskosten in verband met het Thermphos-terrein. Echter, dat doen wij knarsetandend. Immers, dit begint zo langzamerhand een bodemloze put te worden. Deze kosten dreigen de provinciale financiële mogelijkheden te overstijgen.

Sinds het faillissement, in februari 2013, is het terrein niet te gebruiken voor andere doeleinden, terwijl het toch gaat om terrein aan diep water, dat voor de Zeeuwse economie van groot belang is. Zolang het Thermphos-terrein niet is gesaneerd, kunnen daar geen nieuwe economische activiteiten worden ontwikkeld, een slechte zaak voor de Zeeuwse werkgelegenheid. Daarom vindt mijn fractie dat er alles aan gedaan moet worden om het terrein zo snel mogelijk bouwrijp te maken, voor andere bedrijven.

Voorzitter. Met dit statenvoorstel wordt 2,5 miljoen extra gevraagd om tot eind april de "omgevingsveiligheid" te garanderen. Wat wordt

eigenlijk met deze term bedoeld? Dat het veilig moet zijn op de site tijdens de werkzaamheden, en dat risico's voor werknemers moeten worden vermeden, begrijp ik volledig. Echter, welke risico's zijn er voor de omgeving? In mijn ogen wordt de claim met betrekking tot de "omgevingsveiligheid" schromelijk overdreven. Ik hoop dat de gedeputeerde mij duidelijk kan maken om welke risico's het gaat. Kan hij aangeven waar deze miljoenen aan worden besteed? Nogmaals, ook mijn fractie vindt veiligheid zeer belangrijk, maar wij moeten niet doorschieten en overdrijven. Hoever moet je hierin gaan en wat mag dit kosten?

Voorzitter. Ik heb me nog eens verdiept in de geschiedenis van het Thermphos-debacle. Op 24 september 2012 werd surseance van betaling aangevraagd. Daarna werd nog een schip met fosfaaterts gelost, en de productie ging door om nog aan een klant te kunnen leveren. Met dit proces had men mijns inziens het systeem volledig leeg kunnen draaien. Zijn wat dit betreft de curator en de toenmalige directie niet in gebreke gebleven?

Op 12 februari 2013 is het faillissement uitgesproken. Volgens de uitgegeven verklaring waren de oorzaken: slechte prijzen voor fosfor op de wereldmarkt en te strenge milieueisen van de overheid. Echter, over de belangrijkste oorzaak werd niet gesproken: Thermphos werkte zélf mee aan de bouw van een fosforfabriek in Kazachstan. Personeel uit Vlissingen heeft die fabriek zelfs opgestart. Daarmee heeft Thermphos zijn eigen valkuil gecreëerd. Voorzitter, hoe wrang kan het zijn?

Helaas kunnen wij hier niets meer aan veranderen. Rest ons nog slechts de saneringskosten voor onze rekening te nemen. Het is een zure constatering, vooral ook wanneer wordt bedacht dat met dit bedrijf miljarden zijn verdiend. Maar, voorzitter, dat is een ándere discussie.

In het dertiende faillissementsverslag staat dat er nog een procedure loopt tegen een Kazachstaanse debiteur. Kunnen de curator en mogelijk de provincie hier nog geld van verwachten?

Voorzitter. In 2014 zei minister Kamp gezegd dat Zeeland hiervoor niet alléén kon opdraaien. Waar is hij nú? Ook minister Plasterk heeft deze week een duit in het zakje gedaan met zijn uitspraak dat de Thermphos-sanering kan worden betaald met de Zeeuwse MRB-opcenten. Welnu, mijn fractie is daar mordicus tegen. Het zou het Rijk sieren wanneer het Zeeland niet alléén voor het mismanagement van Thermphos zou laten opdraaien.

Zoals al eerder aangegeven, zal mijn fractie morrend akkoord gaan met het beschikbaar stellen van 2,5 miljoen. Wij onderstrepen echter dat er in april een plan van aanpak moet zijn waarin wordt aangegeven wanneer het terrein schoon wordt opgeleverd. Ons inziens kan er simultaan worden

gewerkt aan de sloop van de gebouwen, het opschonen van de terreinen en het verwijderen van fosforresten uit het systeem.

Rest mij nog, voorzitter, Zeeland Seaports op zijn verantwoordelijkheid te wijzen. Immers, Zeeland Seaports is eigenaar van de grond.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Wat Thermphos betreft is het voor mijn fractie een simpele zaak. Wij hebben allemaal kennis kunnen nemen van de suggestie van de minister van Binnenlandse Zaken, dat "het in de begroting ingeschatte risico, met een door het college ingeschatte kans van 50%, zich waarschijnlijk zal gaan voordoen". Ook hebben wij kennis kunnen nemen van het interview van gedeputeerde De Bat waarin wordt gesproken over een mogelijke verhoging van de MRB-opcenten.

Welnu, voorzitter, wat mijn fractie betreft wordt de MRB met geen cent verhoogd. Sterker nog, wij willen dat de opcenten worden verlaagd. Het is voor de gewone man op straat toch niet te rijmen dat de gevolgen van een miskleun van jewelste op het bordje van de burger terechtkomen? Wij zouden ons ervoor moeten schamen dat wij hier niet vanaf het begin veel strakker in hebben gezeten, zoals mijn fractie overigens altijd al heeft geroepen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Op welke manier het ook wordt betaald, het wordt áltijd betaald met gemeenschapsgeld, dus áltijd door de burger.

De heer **Bosch** (PVV). Ik hoor geen vraag, voorzitter, en dus vervolg ik mijn betoog.

Het gevraagde bedrag van 2,5 miljoen kan worden beschouwd als reeds deels betaald met de MRB, gelet op de meevaller van 2 miljoen, waarover recent is bericht.

Voorzitter. Als het aan ons ligt, is dit de laatste keer dat de Staten ja zeggen tegen een verzoek om meer geld en uitstel. Immers, bij het vorige verzoek werd ons beloofd dat er in januari een sluitend plan zou klaarliggen om te worden goedgekeurd. Nu is dit weer uitgesteld tot medio maart, met besluitvorming in april. De gedeputeerde heeft tijdens de laatste vergadering van de commissie Bestuur op de vraag of hij kan garanderen dat een en ander ook daadwerkelijk in april plaatsvindt, helaas niet bevestigend geantwoord. Ik wil hem met klem verzoeken om dit nu wél te doen.

Voorzitter, ik had nu een opmerking willen maken over de maandelijkse contactmomenten die wij aan het dictum van het voorstel toegevoegd wilden zien. Die momenten zouden ervoor moeten zorgen dat de Staten snel zouden kunnen handelen, mocht het weer fout dreigen te gaan. Echter, die momenten zijn níet toegevoegd aan het dictum. Graag hoor ik van de gedeputeerde

waarom dit niet is gebeurd. Is hij bereid om ze alsnog toe te voegen, dan wel de toezegging te doen dat die maandelijkse contactmomenten er alsnog komen?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. De heer Bosch geeft aan dat het nu de laatste keer is dat zijn fractie hiervoor geld beschikbaar stelt. Ik ben benieuwd wat zijn fractie vanaf april gaat doen...

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. Als mevrouw Kool goed had geluisterd, had zij gehoord dat ik zei dat het voor het laatst was dat wij instemden met "een verzoek om extra geld en uitstel". Het gaat hier om het woordje "en".

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Op grond hiervan concludeer ik dat uw fractie wel degelijk bereid is om extra geld beschikbaar te stellen.

De heer **Bosch** (PVV). Ja, wij stemmen nu in met het voorstel om 2,5 miljoen beschikbaar te stellen.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Natuurlijk betreft mijn opmerking de toekomst. Wilt u ook dáárover uw licht laten schijnen?

De heer **Bosch** (PVV). Daar kom ik nog op, verderop in mijn betoog, en de rest zult u in de toekomst wel van ons vernemen, zij het dat ik hoop dat dat niet nodig zal zijn.

Voorzitter. Wat mijn fractie betreft wordt er niet nóg meer vertraagd. Deze drie maanden aan ademruimte moeten ruim voldoende zijn om eindelijk eens orde op zaken te stellen. Mocht dit niet het geval blijken te zijn, dan wordt het tijd om op te treden met keiharde maatregelen. Daarover zult u dan in de toekomst het een en ander vernemen, mevrouw Kool.

Intussen, voorzitter, roepen wij het college op om álle wegen die nog niet bewandeld zijn, te bewandelen. Ik zou zeggen: zoek ingangen en denk "out of the box". Zo stelden wij in de commissie voor om naburige provincies te benaderen. Immers, zij kunnen er flink last van krijgen, mocht het bij Thermphos verkeerd gaan. Je zou bijna zeggen dat ook zij, op grond van hun verantwoordelijkheid voor het milieu, hiervoor aan de lat zouden kunnen staan. Hetzelfde geldt ons inziens voor Rijkswaterstaat. Dit zou een prima ingang bij het Rijk kunnen zijn. Immers, vervuiling van rijkswater komt rechtstreeks op het bordje van het Rijk terecht. Maak ook daar gebruik van, college.

Mevrouw **Van Unen** (SP). En als er iets bij Moerdijk gebeurt, dan kan men ook bij Zeeland aankloppen?

De heer **Bosch** (PVV). Nee, dat heeft u mij niet horen zeggen. In de commissie is gesproken over de mogelijkheid dat men op basis van vrijwilligheid helpt. Ook aan België zou kunnen worden gevraagd of men ons wil steunen. Wij moeten dit pragmatisch oplossen, voorzitter. Wij vragen het college om "out of the box" te denken, hoe véér gezocht het ook kan zijn, want nee heb je en ja kun je krijgen.

Voorzitter, mijn fractie komt met een motie die erop is gericht dat mogelijkheden voor het dekken van de saneringskosten worden onderzocht.

De **voorzitter**. Door de leden Bosch en Haaze is de volgende motie ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 13 januari 2017;*

*overwegende dat:*

- *het Thermphos-debacle de provincie Zeeland naar verwachting nog vele miljoenen zal kosten;*
- *deze kosten naar verwachting niet bij een andere partij kunnen worden neergelegd;*
- *er op geen enkele manier in de begroting rekening is gehouden met genoemde kosten;*
- *het voor de burgers niet uit te leggen is dat zij moeten opdraaien voor het opruimen van de troep van een privaat bedrijf;*
- *lastenverzwaring voor de inwoners van de provincie Zeeland dus een laatste middel moet zijn om geld in het laatje te krijgen;*
- *de provincie eerst in eigen vlees dient te snijden voordat haar inwoners extra belast worden;*

*dragen het college van Gedeputeerde Staten op om:*

- *in de begroting van de provincie Zeeland te inventariseren voor welke middelen op dit moment nog geen verplichting is aangegaan;*
- *deze inventarisatie aan Provinciale Staten voor te leggen;*
- *Provinciale Staten een keuze te laten maken welke middelen als dekking voor het Thermphos-debacle kunnen worden ingezet;*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

Deze motie krijgt nr. 1.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Ik begin met een verwijzing naar de bijdrage van de fractie van GroenLinks: het is geen automatisme dat de Staten een bijdrage leveren ten behoeve van Thermphos. Ik vond dat een sterke opmerking, mijnheer Temmink. Overigens, dat zegt niets over de rest van uw betoeg...

Voorzitter, mijn fractie is teleurgesteld, héél teleurgesteld, over het feit dat het plan van aanpak er nu niet is. Dat was wél toegezegd, wél beloofd. Wij zijn teleurgesteld in Mourik, de aannemer, die ons in de problemen brengt, waardoor wij maandelijks met een uitgave van zeven ton opgescheept zitten. Wij verwachten in februari een 90%-versie, een nieuw, als het goed is voldragen plan.

Wij zijn blij met de gedeputeerde en het college, gelet op het feit dat men ons goed heeft meegenomen bij de stappen die wij als Staten kunnen zetten, tegen de achtergrond van de rol die de provincie hier kan spelen. De vraag rijst vervolgens hoe het college het plan van aanpak gaat beoordelen. Vindt er nog een juridische of een zakelijke toets plaats? Hoe worden de Staten hierbij betrokken, wellicht al in februari? Het is goed om hier elke keer weer de peilstok in te steken. Daarmee moet niet worden gewacht tot eind februari of eind maart.

Een ander belangrijk aspect is dat wij elke stap goed doordacht met elkaar zetten. Hieraan hecht mijn fractie erg veel waarde. Zoals in de commissie al in beslotenheid is aangegeven, is het voorts een goede zaak om zakelijk met elkaar na te gaan waar wij aan toe zijn en wat wij kunnen doen. In het statenvoorstel wordt vermeld dat nu een aantal opties wordt bekeken en mogelijkheden worden onderzocht. Wij vragen het college om ook andere opties te blijven bekijken. Het zou zonde zijn wanneer wij ons blind zouden staren op één bepaalde optie om er vervolgens, in maart, achter te komen dat die toch niet mogelijk is, gelet op bepaalde belemmeringen. Voorkomen moet worden dat men dan wéér drie maanden nodig heeft om te bepalen wat er kan worden gedaan.

Voorzitter. De SGP-fractie hoopt dat iedereen dit dossier blijft bekijken met een zakelijke bril, zich daarbij baserend op de mogelijkheden, in plaats van op de onmogelijkheden. Laten wij strijdbaar zijn en blijven, met het provinciale belang voor ogen. Bij dit moeilijke dossier doen zich verschillende belangen voor, zakelijke, juridische en andere belangen, maar laten wij constructief zijn waar het kan en zakelijk waar het moet.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. In het pleidooi dat wij ons constructief en zakelijk moeten opstellen, kunnen wij ons helemaal vinden.

Toen Thermphos failliet ging, was duidelijk dat de sanering van het terrein ontzettend veel geld ging kosten. Dat hiervoor telkens geld moet worden gevraagd, verbaast ons dan ook niet. Waar wij meer tegenaan lopen, is het feit dat er steeds sprake is van uitstel, dat overeenkomsten verlopen, dat afspraken niet worden nagekomen enz. Er vallen onderweg te veel hiaten in de contacten en de contracten. Dat stoort ons en het leidt steeds tot discussies als deze.

Voorzitter, de provincie is verantwoordelijk voor de eerste fase van de sanering, waarbij het vooral gaat om de veiligheid op het terrein en in de omgeving, het milieu en de volksgezondheid. Nadrukkelijk geeft mijn fractie aan dat het bruikbaar maken van het terrein en de gebouwen, nadat fase 1 is afgerond, de verantwoordelijkheid is van de grondeigenaar en de gemeente Vlissingen. Het is aan deze partijen dat de tweede fase moet worden overgelaten, inclusief kosten en opbrengsten. Echter, dat een en ander niet met een schaarjtje te knippen valt, is duidelijk. Dat geld wordt vrijgemaakt voor de eerste fase vinden wij prima. Hetzelfde geldt, bij hoge uitzondering, voor aanvullend werk, mits dit in juridische zin mogelijk is en niet bij fase 2 hoort.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Er was eens... een fosforfabriek in Vlissingen-Oost. Daar ging van alles mis. Er kwam een uitzending van Zembla en er volgde een interpellatiedebat. De provincie was te klein. De commotie was groter dan de provincie. En nu is het bedrijf failliet en blijken de gevolgen enorm te zijn. Opnieuw moeten we zeggen: de provincie is te klein. Naar het oordeel van mijn fractie kunnen wij dit met z'n allen niet aan. De financiën van de provincie kunnen dit niet dragen. Is de gedeputeerde dit met ons eens?

Voorzitter. Er is in dit verband gesproken over het Rijk. Welnu, wij kloppen vaker bij het Rijk aan en mijn fractie heeft er bij het huidige kabinet niet veel vertrouwen in dat daar ook echt iets vandaan komt. Wij hebben naar de mogelijkheden van Europa gevraagd. Immers, Europa heeft hier een bepaalde verantwoordelijkheid; er zijn fouten gemaakt. Wil de gedeputeerde toezeggen dat serieus wordt geprobeerd om daar geld los te krijgen?

Door de SP-fractie is erop gewezen dat er in Zeeland nog andere bedrijven zijn. Stel nu eens dat het ook daar misgaat? Dat zouden wij echt niet meer aankunnen, voorzitter. De gedeputeerde heeft hierover gezegd: daar kan ik wel eens naar kijken. Wij zouden het heel fijn vinden wanneer hij wat dit betreft een harde toezegging zou doen, zodat er een duidelijk antwoord komt op de vraag: welke bedrijven vormen een bedreiging voor de financiën van de provincie?

Voorzitter, toen dit er allemaal aan zat te komen, vroeg mijn fractie om een voorziening. Daarop werd gereageerd met de opmerking: dat moeten we niet doen want daarmee erkennen wij verantwoordelijkheid. Echter, het was ook mogelijk om een algemene voorziening te treffen, voor alle bedrijven, zonder er een naam op te plakken. Op die manier had men kunnen bewerkstelligen dat een en ander niet ten koste van de algemene reserve zou gaan. Ik verzoek de gedeputeerde om hierop te reageren.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Bij de kwestie Thermphos komen heel veel zaken aan de orde. Het gaat om de eigen verantwoordelijkheid van de provincie, maar ook om die van andere partijen. Het gaat om veiligheid, voor nu maar ook voor de toekomst. Het gaat om samenwerking met andere partijen en ten slotte gaat het natuurlijk ook om geld, heel erg veel geld. In dit alles moeten wij een weg zien te vinden. Het is een pad vol voetangels en klemmen. Ik zal deze onderwerpen één voor één langslopen.

Voorzitter. Voor onze eigen verantwoordelijkheid, die van de provincie, lopen wij niet weg. Wij gaan geen hekken om het terrein zetten om vervolgens de andere kant op te kijken. Dat hoort niet bij ons; dat past niet bij ons. Het probleem verdwijnt ook niet vanzelf als wij de andere kant op kijken. Op die manier worden alleen maar toekomstige generaties met een ongehoord groot probleem belast. Dat wil mijn fractie niet, en wij proeven in de Staten dat wij dat met z'n allen niet willen.

Echter, mijn fractie wil wél dat de provincie haar verantwoordelijkheid neemt voor zover zij verantwoordelijk is, dus: voor veiligheid en milieu. En dat is het dan ook. Anderen zijn namelijk óók verantwoordelijk en zij dienen hun schouders onder hún verantwoordelijkheid te zetten. Ik kom daar later nog op terug.

Voorzitter. Veiligheid is uiteraard een belangrijke, essentiële zaak. Daar gaan wij niet mee sjoemelen, maar er moet wél zo efficiënt mogelijk worden gehandeld en de beheerskosten moeten zo snel mogelijk worden teruggedrongen. Het feit dat ook voor de toekomst de veiligheid moet worden gegarandeerd, maakt dat wij op dit moment met een extreem zware last worden opgezadeld. Ik zou zeggen: laat dit een les zijn. Immers, Thermphos is niet het enige bedrijf dat problemen oplevert nadat het is opgeheven. Voor de kerncentrale is een amoveringsfonds ingesteld, maar hoe staat het met de grote windmolenparken die straks op de Noordzee worden gerealiseerd? Hoe zullen die worden geamoveerd als ze versleten en afgeschreven zijn? Wij geven dit punt aan het college mee, zodat ook hiervoor beleid wordt geformuleerd.

De heer **Schonis** (D66). Ik vind het verbazingwekkend dat u de amovering van windparken gelijkstelt met de amovering van een BRZO-bedrijf, een groot risicovol bedrijf zoals Thermphos. Bovendien worden voor de windparken op zee door het Rijk concessies uitgegeven. Daarbij is volgens mij geen provinciale verantwoordelijkheid aan de orde. Ik proef een beetje dat u hier twee zaken door elkaar haalt en appels met peren vergelijkt.



Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Ik geef dit als voorbeeld, op een hoger abstractieniveau. Wij dienen te kijken naar bedrijven waar wij risico's zouden kunnen verwachten wanneer ze failliet gaan of geamoveerd moeten worden. Ik vind dat wij hier in brede zin naar moeten kijken. Het is een belangrijk onderwerp dat wij met z'n allen moeten gaan doordenken.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Het verbaast mij zeer dat de CDA-fractie duurzame energieopwekking op één lijn zet met grote, gevaarlijke industrie zoals Thermphos. Dat lijkt mij toch een verkeerde voorstelling van zaken.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Wat wij hiermee willen aangeven, is dat er niet te sectoraal moet worden gedacht. Ook als deze vergelijking voor u mank gaat --dat zou best kunnen-- vind ik dat dit aspect op een hoger abstractieniveau moet worden meegenomen. Immers, wij kunnen hier een les uittrekken. Dit moet goed worden doordacht om te voorkomen dat wij een tweede keer op deze manier worden verrast. Het komt mij toch voor, voorzitter, dat dat voor D66 niet al te problematisch zou moeten zijn.

Een volgend, zeer belangrijk punt is de samenwerking met andere partijen. Voorzitter. Al vaker hebben wij gezegd dat in dit dossier het Rijk de grote afwezige is. Het is een bekend gezegde dat men pas in moeilijke tijden zijn vrienden leert kennen. Je proeft de nieren van de partners waarmee je samenwerkt pas wanneer het moeilijk wordt. Het is een feit dat het Rijk aanvankelijk betrokken was bij het Thermphos-dossier omdat het Rijk zich er medeverantwoordelijk voor voelde. Zo participeerde het Rijk in 2013 in een overleggroep van Zeeland Seaports, EZ en de provincie Zeeland. Ook participeerde het Rijk in een expertgroep, ingesteld voor het opzetten van een plan van aanpak met betrekking tot milieu en veiligheid. De ministeries van EZ en I&M en de provincie Zeeland onderzochten een "groene fosfor-route" en EZ participeerde zelfs in een letter of intent toen er een tweede mogelijkheid leek te ontstaan voor een doorstart. Voorts spande de toenmalige staatssecretaris Timmermans zich in om Europese middelen te krijgen voor de sanering.

Dit alles deed het Rijk op grond van verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid, maar toen het probleem groter werd, keerde het Rijk zich af. Nogmaals, het Rijk voelde en wist zich verantwoordelijk. Het probleem werd ook aanvankelijk als een nationaal probleem, een nationaal belang, erkend. Echter, toen het er écht op aankwam, raakte het Rijk buiten beeld; men keek de andere kant op. Ja, in moeilijke tijden leer je elkaar pas echt kennen.

Het gaat om geld, voorzitter, ontzettend veel geld. De afgelopen dagen heeft minister Plasterk

een héél korte U-bocht genomen door op de mogelijkheid van verhoging van de MRB te wijzen. Later heeft hij die uitspraak enigszins genuanceerd, in de zin van: een beetje verhogen, niet te veel. Niettemin is dit voor ons echt te kort door de bocht. Dit komt bij ons over als: opnieuw de andere kant opkijken, Zeeland, los het zelf maar op. Deze opstelling kiest men in plaats van dit probleem integraal te bekijken, in het kader van de door Balkenende zo noodzakelijk geachte stimulering van de Zeeuwse economie. Die noodzaak is door de Tweede Kamer onderschreven.

De totale saneringskosten van de fasen 1 en 2 lopen tot astronomische bedragen op. Is dit nog een regionale aangelegenheid? Is de veiligheid in deze situatie een regionale aangelegenheid? Is de samenwerking uitsluitend een regionale aangelegenheid? Voorzitter, dat is het allemaal niet. Veiligheid vinden wij ook een verantwoordelijkheid voor het Rijk.

Alle door mij genoemde onderwerpen komen samen in het Thermphos-dossier: verantwoordelijkheid, veiligheid, partnerschap en geld. Voorzitter, mijn fractie stemt in met het beschikbaar stellen van maximaal 2,5 miljoen voor de veiligheid, tot en met april, mét de opdracht dat er plan van aanpak komt, uitgewerkt, haalbaar en getoetst, en dat er in februari een 90%-versie ligt. Uiteraard moet daarbij het bouwen van de veiligheidsmaatregelen worden betrokken.

Voorzitter, via het college wil ik het Rijk oproepen om zijn verantwoordelijkheid te effectueren. De CDA-statenfractie zal haar partijgenoten in de Tweede Kamer oproepen om alles te doen wat hiervoor nodig is. Wij vragen onze collega's om dit óók op het landelijke niveau te doen. En waar collega's geen landelijke vertegenwoordiging hebben, zijn wij graag bereid om hun stem door te laten klinken.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Wéér 2,5 miljoen trekken uit de algemene reserve... Dat zal bij velen de verzuchting zijn nu wij iets moeten vinden van het voorliggende statenvoorstel. Zou het bij dit bedrag gaan om investeringen in de sociaaleconomische toekomst van Zeeland, dan zou het een andere zaak zijn, maar het gaat hier om drie maanden beheerskosten, om de site van Thermphos veilig en beheersbaar te houden. Dat kost dan 2,5 miljoen. En toch... Niemand zal ánders denken over het belang van veiligheid voor mens en directe omgeving.

Voorzitter, mijn fractie maakt zich ernstige zorgen over de voortgang in het dossier-Thermphos. Wij zijn blij met het feit dat met het voorliggende voorstel druk wordt uitgeoefend op Van Citters Beheer om binnenkort te komen met een vergevorderde inkijk in het plan van aanpak. Daar wordt momenteel hard aan gewerkt. Wij hopen dat deze druk vooral een signaal is voor alle

hierbij betrokken partijen om gezamenlijk de weg te volgen naar een fosforvrije site met schone gronden in het gebied Vlissingen-Oost. Immers, álle stakeholders hebben er iets mee te winnen dat wij dit "klusje" --ik druk me eufemistisch uit-- klaren. Grote, gevaarlijke klussen van deze omvang klaar je niet in je eentje. Dat doe je samen. Daar zet je samen de schouders onder omdat, nogmaals, iedereen daarbij wint.

Deze oproep, voorzitter, doe ik namens mijn fractie ook in de richting van de landelijke en Europese overheid. Zij hebben, gelet op hun betrokkenheid bij de besluitvorming over fosfordumping, een verantwoordelijkheid voor het oplossen van de problemen die hier voor de Zeeuwse gemeenschap optreden. Het is met deze oproep tot gezamenlijk commitment dat mijn fractie instemt met het statenvoorstel.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Er zijn al veel opmerkingen gemaakt die ik namens mijn fractie kan onderschrijven. Inderdaad, het Rijk is medeverantwoordelijk en daar moeten wij het Rijk aan houden. Daar kunnen wij stoere taal over uitslaan, maar de vraag is natuurlijk hoe wij dit écht voor elkaar krijgen. Zoals al door anderen is aangegeven, zijn onze recente ervaringen met de aandacht in Den Haag voor Zeeland niet echt fabuleus. Ze zijn in feite steeds zeer teleurstellend. Dat zal echt moeten veranderen.

Voorzitter, mijn fractie heeft in de commissie aandacht gevraagd voor de benoeming van een andere commissaris bij Van Citters Beheer. Dit punt is nu ook door de fractie van GroenLinks aangehaald en eerder is al door het college toegezegd dat hiernaar wordt gekeken. Ik breng dit punt nu opnieuw naar voren.

De SGP-fractie dringt erop aan dat het college meerdere opties blijft bekijken, en dan ook nog door een "zakelijke bril". Ja, voorzitter, dat vinden wij ook, maar laten wij toch vooral duidelijk zijn, óók tegenover de Zeeuwse samenleving. Wij kunnen weliswaar veel opties bekijken, maar op dít moment hebben wij geen enkele keuze. In elk geval heeft mijn fractie niet het gevoel dat wij nu op een verantwoorde wijze iets anders zouden kúnnen kiezen. Daarom zal de fractie van D66 node instemmen met de voorgestelde financiering van uitstel, met inachtneming van de geformuleerde voorwaarden.

Er is nog geen zicht op een echte oplossing. Wij hopen en verwachten --ik heb het niet over "eisen"-- dat die oplossing er over een paar maanden wél is. Als dat niet het geval blijkt te zijn, zullen wij ons opnieuw moeten afvragen hoe lang wij hiermee door kunnen gaan.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Over het nu voorliggende voorstel hebben wij tweemaal gesproken en ik hoop dat bij die gelegenheden veel

vragen zijn beantwoord. Vandaag gaan wij nog even specifiek op bepaalde zaken in zodat er zoveel mogelijk duidelijkheid ontstaat over datgene waarmee wij nu bezig zijn, wat er allemaal speelt en de wijze waarop wij hiermee verder moeten gaan.

Het is niet gemakkelijk, voorzitter. Het gaat om een "klusje", zoals mevrouw Pijpelink het noemde; gelukkig zei ze erbij dat ze zich eufemistisch uitdrukte. Je kunt er ook andere woorden voor bedenken. Er zullen vast nog wel allerlei bespiegelingen volgen, maar nu gaat het erom dat wij datgene waarover vandaag wordt besloten, de komende drie maanden echt nodig hebben. Na die drie maanden ligt er een plan van aanpak. Sterker nog, ik ben het eens met degenen die vinden dat wij elkaar ook in de tussenliggende periode moeten spreken. Dat hebben wij ook toegezegd. Als men dit wil toevoegen aan het dictum --ik verwijs naar het betoog van de heer Bosch-- zou ik willen zeggen: besluit vooral over uw eigen agenda. Ik zeg toe dat wij de Staten zeer regelmatig zullen informeren. De eerste gelegenheid dient zich aan bij de vergadering van de commissie Bestuur, te houden op 27 januari. Eind februari zullen wij opnieuw een moment "prikken". Het gaat er niet zozeer om wie de agenda bepaalt, voorzitter; wij informeren de Staten gewoon, zoveel mogelijk, voor zover nodig.

Voorzitter. Gesproken is over de 90%-versie tegen het einde van februari, waarna de maand maart kan worden gebruikt voor de uitwerking daarvan. Op 21 april zouden wij eventueel kunnen besluiten. Ik wijs er wél op dat het op die datum naar alle waarschijnlijkheid zal gaan over de kwestie van de beheerskosten, terwijl het plan van aanpak een plan van Zeeland Seaports zal zijn. Daarover zullen wij dan moeten beslissen. Dat is de "governance" waarmee wij te maken hebben. De uitleg met betrekking tot het plan van aanpak, de beoordeling daarvan, dat zullen wij natuurlijk delen; dat is geen enkel probleem.

Ik ben het eens met de woordvoerders die hebben gesteld dat afwachten geen optie is. Wij móeten deze klus klaren. Het gaat immers om de veiligheid voor mens, milieu en omgeving, meer in het bijzonder voor de mensen die daar actief zijn. Zij moeten daar op een goede manier aan de slag kunnen. Daarnaast is er de doelstelling dat uiteindelijk die 52 hectare havengrond weer in de markt kan worden gezet. Ook gelet op de werkgelegenheid is dat een belangrijke zaak. Uiteindelijk wil men toch dat er op die grond weer ontwikkelingen plaatsvinden waarmee de Zeeuwse economie wordt versterkt, in plaats van de situatie waarin er voor sanering moet worden betaald. Ook dit brengt ons tot de conclusie dat wij nu niet kunnen afwachten maar moeten doorpakken zodat de zaak wordt opgeruimd.

Voor het bereiken van die situatie, voorzitter, zijn allerlei partijen verantwoordelijk. Wij hebben nu eenmaal in 2014 op een bepaalde manier naar de afspraken gekeken en wij zijn hiermee niet in zee gegaan omdat wij dat zo graag wilden maar omdat er anders helemaal geen oplossing kon worden geboden. Dan zou het bedrag dat in de boedel zat, gewoon zijn "weggelopen" in uitsluitend beheersmaatregelen. Dan was er überhaupt niet aan een oplossing gewerkt. Wij zijn op dat moment meegegaan omdat wij nu eenmaal, op grond van onze verantwoordelijkheden, die taak hebben.

Inderdaad rijst ook voor het college de vraag: hoe kan het zijn dat je op deze manier verantwoordelijk raakt voor een dergelijke instelling? Het is een vraag die wij ook bij de toezichthoudende instanties neerleggen. Hebben wij dit in Nederland wel goed geregeld? In andere landen wordt dit op een andere manier benaderd. Het is geen enkel bezwaar om aan de desbetreffende ministeries de vraag voor te leggen: hebben wij dergelijke bedrijven, dit soort vergunningen, goed geborgd? Weten we met elkaar hoe dit werkt? Lopen wij in dergelijke situaties niet grote risico's?

Voorzitter. Het in beeld brengen voor hoeveel bedrijven wij op deze manier risico lopen, is voor mij onmogelijk. Ik wil best mijn collega Van der Maas vragen om hiernaar, via de RUD, te kijken maar ik denk dat het nogal een puzzel is. Immers, in principe moeten wij ervan uitgaan dat vergunningverlening en toezicht gewoon goed geregeld zijn. Dát is de insteek. Mocht er ergens een vermoeden zijn van het een en ander, dan zullen wij ernaar kijken. Had zo'n situatie zich al voorgedaan, dan hadden wij dat de Staten natuurlijk gemeld. Nogmaals, in principe moet het goed geregeld zijn, maar dan zeggen de Staten mij natuurlijk: Thermphos had óók goed geregeld moeten zijn. Daar ben ik het mee eens. Hoe dan ook, wij gaan hiernaar kijken, zij het met de disclaimer: verwacht er niet direct al te veel van.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dat is een antwoord, voorzitter, maar de gedeputeerde zal het met mij eens zijn dat wij ons niet nóg eens --ook al is het maar één keer-- iets dergelijks kunnen veroorloven. Als dit opnieuw gebeurt, is er volgens mij geen provincie Zeeland meer...

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter, ik ga er even van uit dat wij hier met elkaar de provincie Zeeland overeind houden. Die zal dus blijven bestaan, maar inderdaad wil ook ik zo'n casus niet meer. Dat ben ik met mevrouw Van Unen eens, maar dit zijn van die uitspraken... Naar aanleiding daarvan kun je niet voor 100% uitsluitel geven, hetgeen op zichzelf weer bepaalde effecten met zich kan brengen. Ik ben er dan ook voorzichtig mee.

Door sommige woordvoerders is aandacht gevraagd voor mijn positie als gedeputeerde enerzijds en als commissaris anderzijds. Voorzitter. Daarvan heb ik gezegd dat wij de voordelen die in dit verband in 2013 op papier zijn gezet, nog eens terug zullen halen. Wij zullen ook de nadelen ervan schetsen en met een voorstel komen, gelijklopend met de presentatie van het plan van aanpak. Dezelfde discussie wordt ook intern bij Zeeland Seaports gevoerd. Ook daar heeft men te maken met die dubbele pet. Ik denk dat wij wat dit betreft gezamenlijk een goed besluit kunnen nemen. Dat het in de huidige situatie ingewikkeld is --en misschien ook niet wenselijk-- daar ben ik het mee eens. Niettemin moeten wij nu "het waarom van toen" even goed plaatsen tegenover het "het waarom nu niet". Wij komen er dus op terug; wij gaan dit uitzoeken en beter onderbouwen.

Voorzitter, ook ik ben benaderd in verband met de optie windenergie. Wij pakken dit op en nemen het mee. Wij gaan na of er mogelijkheden zijn, zij het tegen de achtergrond van het aspect governance. Immers, in principe gaan wij hier niet over. Het idee neerleggen op de juiste plaats, dat vind ik prima.

Over de positie van de curator, zoals bedoeld door de heer Willemse, hebben wij eerder gesproken. De fractie van 50-Plus vraagt specifiek naar de procedure die is gevolgd en waarover eind december plotseling nieuws viel te melden. Dat klopt, voorzitter; de rechtbank Zeeland-West Brabant heeft uitspraak gedaan in een zaak van de curator tegen de voormalig aandeelhouder, waarbij de curator in het gelijk is gesteld. Dat is een besluit waarmee wij twee dingen moeten doen. In de eerste plaats moeten wij volgen wat de curator doet; waarschijnlijk gaat de aandeelhouder in hoger beroep. Wellicht is er sprake van een langdurig proces, en zie vervolgens maar eens je geld in Kazachstan te halen. Dat is nog best ingewikkeld, denk ik zo.

In de tweede plaats wijs ik erop dat in deze zaak het faillissement wel zéér direct is gekoppeld aan antidumping. Dat is een aspect dat eerder in Europa is ontkend, hetgeen betekent dat wij ook daarmee aan de slag moeten. Dat doen wij dan ook. Wij zoeken het uit en wij gaan na of wij hiermee niet opnieuw een "haak in Europa" kunnen vinden om daar steun te verkrijgen. Wij moeten ons afvragen, voorzitter, wat wij met deze rechterlijke uitspraak kunnen, om vervolgens aan de slag te gaan.

Inderdaad heeft minister Kamp in 2014 gezegd dat Zeeland niet alléén voor dit probleem kon staan. Dat staat inderdaad in een verslag van een commissievergadering. Echter, twee zinnen later maakt hij een opmerking waarnaar hij nu verwijst, namelijk dat hij bedoelt dat niet alleen de provincie Zeeland maar ook Zeeland Seaports verantwoordelijk is. Het is maar net, voorzitter, hoe

smal of hoe breed je iets uitlegt... Ons inziens kunnen wij de minister aan die eerste uitspraak houden, en dat zullen wij ook doen.

Ik snap heel goed, voorzitter, dat er in deze discussie een verband wordt gelegd met de al dan niet succesvolle lobbyactiviteiten in het afgelopen jaar. Ik zou zeggen: laten wij proberen om met betrekking tot dit dossier een wat andere weg te bewandelen, in die zin dat wij vanaf nu proberen om het Rijk voortdurend bij elke stap te betrekken op het niveau dat nodig is. Wij hebben nu, in verband met de uitvoering, een aantal rijksambtenaren gevraagd om mee te kijken, al is het alleen maar om kennis in te brengen of om een toets te doen. Op die manier proberen wij een netwerk op te bouwen en steun en draagvlak te krijgen voor datgene wat wij doen.

Echter, heel nuchter wordt daar gezegd: 2,5 miljoen is voor de provincie Zeeland geen probleem. Heel nuchter wordt ook gezegd dat --als tot het einde van dit jaar zeven ton per maand zou moeten worden betaald, zodat men op 8,4 miljoen zou uitkomen-- ook dát voor de provincie Zeeland geen probleem zou zijn, gelet op de algemene reserve. Onze reactie daarop is: dat zijn middelen die wij vervolgens niet kunnen investeren in de Zeeuwse economie. Het is een discussie, voorzitter, die wij moeten aangaan tegen de achtergrond van de wijze waarop anderen naar ons kijken. Misschien hebben wij meer politieke power nodig, maar nu gaan wij gewoon met elkaar aan de slag, onder meer in de beoordeling van het plan van aanpak.

De heer Bosch geeft aan dat zijn fractie voor het laatst instemt met een verzoek om geld, maar gelukkig koppelt hij daar iets aan vast. Voorzitter, ik kom bij de Staten terug met een plan van aanpak, en als daar een verzoek om geld bijzit, weet ik dat de PVV-fractie dat verzoek goed bekijkt en het tegen de achtergrond van het plan zal beoordelen.

Voorts spreekt de heer Bosch over steun van naburige provincies. Voorzitter, dit is een beetje aangewakkerd door de discussie van afgelopen maandag. Ik geef toe dat dat een reden zou kunnen zijn, maar het is natuurlijk niet zo gemakkelijk om bij Brabant of Zuid-Holland aan te kloppen, in de zin van: help ons eens even financieel met dit probleem. Dat komt toch een beetje neer op de kop in het zand steken.

Wat wél kan --en dat moeten wij ook doen-- is wijzen op mogelijke effecten voor de Westerschelde. Dat is een link waarmee een rijksorgaan kan worden betrokken bij de beoordeling van datgene wat wij aan het doen zijn. In dat verband is Rijkswaterstaat genoemd. Dan kunnen wij dus doen maar als ik naar de collega's in Brabant ga met het verzoek om ons eens te helpen... Misschien willen ze ons wel financieren, want ze hebben geld zát, maar of ze zullen zeggen:

je hoeft ons nooit terug te betalen... Ik waag het te betwijfelen.

De ingediende motie handelt over dekkingsmogelijkheden. Voorzitter. In december heb ik bij de presentatie die toen aan de orde was, laten zien op welke manier bepaalde bedragen een doorwerking zouden hebben in onze begroting, ofwel doordat wij in de exploitatie de beheerskosten opnemen, ofwel doordat wij worden verplicht om een voorziening te gaan formeren. Deze informatie kunnen wij nogmaals aan de Staten voorleggen; dat is geen probleem. Er is een algemene reserve van ongeveer 25 miljoen en er is vanaf 2019 ongeveer 8 miljoen budgettaire ruimte. Voor de algemene reserve moet natuurlijk altijd een bepaalde ondergrens worden aangehouden, gelet op andere risico's. Er is een Investeringsagenda waarvoor in 2017 slechts een gedeelte van de middelen is bestemd.

Wanneer een en ander wordt opgeteld, is er sprake van een aanzienlijk bedrag dat voor de Staten vrij besteedbaar is. De begroting zelf is in november door de Staten vastgesteld, en ook daarvoor geldt dat bepaalde posten nog niet zijn uitgegeven, maar dat wordt al een stuk ingewikkelder. Immers, tegen bijvoorbeeld instellingen met personeel kan niet ineens worden gezegd: doe het maar niet meer. Al met al, voorzitter, denk ik dat de genoemde presentatie al een goed inzicht geeft in datgene wat met de motie wordt beoogd. Mocht dat niet het geval blijken te zijn, dan willen wij best nog een verdiepingsslag maken, maar dit zijn toch de getallen die de indieners zoeken. Ik zou zeggen: laten wij proberen om het met dat geheel af te ronden.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter, ik hoor een mooie quick scan van de gedeputeerde, maar wij verlangen inderdaad nog die "verdiepingsslag".

De heer **De Bat** (GS). Dat is geen probleem. Wij kunnen nog enkele A4'tjes aanleveren.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, is daarmee de motie overbodig geworden?

De heer **De Bat** (GS). Daar ga ik niet over. Ik vind van wel, maar...

De heer **Bosch** (PVV). Wij willen de motie toch graag in stemming gebracht zien.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Door de heer Van de Velde is gevraagd hoe het plan van aanpak wordt beoordeeld. Natuurlijk heb ik weer die twee petten op waardoor het wat ingewikkeld wordt, maar uiteindelijk wordt het plan van aanpak om advies aan de raad van commissarissen voorgelegd. Dat gaat naar Zeeland Seaports en Zeeland Seaports komt op grond hiervan met een

verzoek naar de provincie. Natuurlijk zullen wij vervolgens onze eigen expertise inzetten om datgene wat ons wordt voorgelegd, te beoordelen. Ik heb uit bijdragen van de Staten geproefd dat wij daarop niet behoeven te bezuinigen. Wij zorgen ervoor dat de juiste expertise beschikbaar is.

Inderdaad moeten wij strijdbaar blijven, zoals gesteld door de heer Van de Velde. Wij moeten elke stap goed doordacht zetten en dit probleem gewoon oplossen.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Wat de kosten van externe advisering betreft is gesteld dat het college nog met een voorstel komt. Betekent dit dat deze kosten niet gewoon kunnen worden gedragen met bestaande potjes?

De heer **De Bat** (GS). Wij hebben in de begroting geen voorziening voor externe advisering. Daar zijn wij terughoudend in. Als wij bijvoorbeeld De Brauw inhuren, zoals deze week is gebeurd, hebben wij daarvoor geen "potje" en dus moeten wij daarvoor de Staten om middelen vragen. Gaat het om enkele uren, dan lukt het wel met bestaande begrotingsposten, maar in dit geval zal het wellicht wat méér zijn. Wij zoeken uit om welke omvang het gaat en gaan na of er inderdaad niet nog ergens ruimte te vinden is, maar ik denk dat dat weinig oplevert en dat wij dus met een concreet voorstel naar de Staten zullen komen.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter, gebleken is dat de beheerskosten fluctueren. Gemiddeld gaat het om zeven ton. Wellicht kan de gedeputeerde nagaan of daar nog een bepaalde ruimte in zit, zodat er geen aanvullend voorstel behoeft te komen, specifiek voor externe advisering.

De heer **De Bat** (GS). Ik doe mijn best om de Staten geen extra verzoeken om geld voor te leggen, maar als het college wordt gevraagd om zelf deze beoordeling te doen, moet het college ook zelf mensen inhuren. Voorkomen moet worden dat dat met VCB-middelen wordt gedaan omdat daardoor een verwarde situatie kan ontstaan. Ik ben bereid om "aan de voorkant" aan te geven wat ik denk nodig te hebben en om "aan de achterkant" duidelijk te maken waarom welke budget is ingezet.

Mevrouw Rijksen heeft het onderscheid aangegeven tussen de eerste en de tweede fase, kosten en opbrengsten. Voorzitter, ook zij zal zich realiseren dat in de tweede fase de grond geld zal gaan opleveren. Hoe kunnen nu die opbrengsten worden benut voor de sanering in fase 2 en, wellicht, voor onderdelen van de sanering in fase 1? Misschien kan er op die manier terug worden geredeneerd. Als er wat dat betreft ruimte bestaat -- en als ik die kan vinden-- wil ik die graag benutten.

Ik meen dat ik op de door mevrouw Van Unen gestelde vragen al ben ingegaan.

Mevrouw Kool heeft aandacht gevraagd voor de lessen die uit dit hele proces kunnen worden getrokken en noemt in dat verband de windmolenparken. Voorzitter, blijkbaar heeft men in Nederland al wat geleerd. Immers, de voorstellen inzake windmolenparken en de aanbestedingen daarvan voorzien in drie fasen, namelijk: bouw, onderhoud en amovering. Degene die deze parken realiseert, heeft óók de verplichting om ze later te amoveren, hetgeen met een stevige bankgarantie is geborgd. De gedachte dat ook goed moet worden geregeld wat in de toekomst het effect van maatregelen kan zijn, is er nu dus wél. In de jaren zestig, bij het afgeven van de vergunning voor Thermphos, was die gedachte er blijkbaar nog niet. In andere landen is deze lijn overigens al verder doorgetrokken. Het zijn zaken waaraan mijns inziens door de Tweede Kamer aandacht moet worden gegeven, en dat gebeurt ook al. In het verleden werd in Nederland gedacht dat er sprake was van een beperkende vestigingsvoorwaarde als je iets dergelijks opnam. Andere landen deden dat wél. Hoe dan ook, dit is een kwestie die opnieuw op de Haagse politieke agenda moet worden gezet.

Verskillende woordvoerders hebben terecht bepleit dat het Rijk, Europa, Zeeland Seaports en de provincie met betrekking tot dit dossier hand-in-hand optrekken opdat dit probleem wordt opgelost.

Ik meen dat ik al ben ingegaan op de vragen van de heer Veraart.

De heer **Van Gent** (VVD). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn opmerking over het terugdringen van de beheerskosten. Ook heb ik hem gevraagd om een reactie op de suggesties de door minister Plasterk zijn gedaan.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. In eerste termijn heb ik aandacht gevraagd voor het begrip "omgevingsrisico". Ik snap dat er risico's bestaan op de site zelf in verband met het werk dat daar wordt gedaan, maar wat is nu het risico voor de omgeving? Het is geen productiebedrijf meer. Alles ligt stil. Mijns inziens is het omgevingsrisico nihil.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter. In de commissie Bestuur deed de gedeputeerde de toezegging dat hij in deze Statenvergadering zou komen met informatie over de huidige stand van zaken, de wijze waarop nu de verwerking van het fosforslib verloopt. Dat vernemen wij nog graag.

De heer **Van de Velde** (SGP). Voorzitter. Volgens mij is het de bedoeling van de ingediende motie dat de provincie eerst in eigen vlees snijdt om daarna, indien nodig, de burgers extra te belasten. Welnu, mijns inziens belasten wij onze inwoners óók extra wanneer wij in eigen vlees snijden, aangezien dan voorgenomen activiteiten niet plaatsvinden. Ik voeg hieraan toe dat de gedeputeerde heeft aangegeven

dat de algemene reserve sowieso voldoende is en dat ook mogelijkheden kunnen worden gevonden in het kader van de Investeringsagenda. Ik heb de gedeputeerde gelukkig niets horen noemen waardoor onze burgers rechtstreeks, middels een acceptgiro, zouden worden getroffen. Wij zullen de motie niet steunen.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Wij beschouwen de motie als overbodig, terwijl wij ons grotendeels niet kunnen vinden in de overwegingen. Wij denken dat de dekking op een bredere manier moet worden verzorgd en vooralsnog is de algemene reserve daarvoor het eerst aangewezen. Ons inziens moet er nu niet ad hoc worden gesneden in incidentele projecten. Inderdaad worden de inwoners juist heel erg belast wanneer in Zeeland allerlei ontwikkelingen niet door kunnen gaan. Wij hebben geen behoefte aan deze motie.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. De heer Van Gent kan ik zeggen dat de beheerskosten nu even oplopen omdat er nu capaciteit nodig is om het plan van aanpak te maken. Wij zitten daar bovenop. Met de pet van commissaris op zorg ik ervoor dat de capaciteit en de kwaliteit beschikbaar zijn om het plan van aanpak op te stellen. De verwachting is dat daarna de beheerskosten omlaag kunnen.

Overigens, dit houdt ook verband met het begrip "omgevingsveiligheid" waarover de heer Willemse heeft gesproken. Hiervoor geldt de volgende definitie: deze veiligheid is in het geding tot het moment waarop ongecontroleerde verbrandingen met gevolgen niet meer plaatsvinden. Dit heeft weer te maken met de hoeveelheid fosfor die op het terrein aanwezig is en dat houdt weer verband met de vergunning en de status van BZRO-bedrijf. Op zich, voorzitter, is dit alles goed gedefinieerd. Ik denk hierbij met name aan de genoemde "ongecontroleerde verbrandingen met gevolgen". Een klein beetje fosfor kan al grote gevolgen hebben. Een beetje méér fosfor kan héél grote gevolgen hebben. Mij is ingefluisterd dat, wanneer hier een grote ontploffing zou plaatsvinden --door alle controlemaatregelen is dat niet waarschijnlijk is-- een heel groot gebied zou moeten worden ontruimd. Daar willen wij vér van blijven en dus moeten wij goed beheersen.

Voorzitter, de motorrijtuigenbelasting is een mooi item want dit onderwerp levert altijd veel publiciteit op, zij het niet altijd prettige. Mijns inziens heeft minister Plasterk zijn opmerking hierover nogal cryptisch geformuleerd. Je kunt die opmerking op twee manieren uitleggen. De eerste interpretatie is dat hij deze koppeling legt, hetgeen vervelend is en leidt tot de conclusie dat die belasting omhoog moet. De tweede interpretatie is dat men dit in relatie moet blijven zien met andere provincies. Met andere woorden: Zeeland mag

nooit uit de pas gaan lopen vergeleken met andere provincies. Wij zitten wat dit betreft in het midden, en dus kunnen wij omhoog en omlaag. Voorzitter, wat wordt er nu bedoeld? Ik ga ervan uit dat deze optie gewoon niet aan de orde is. Wordt mij gevraagd of ik dit kan uitsluiten... Als ik dát zou zeggen, hebben wij ook een probleem. Ik heb die vraag dan ook beantwoord met nee, maar dat geldt ook voor de vraag of dit aan de orde is.

Wat de motie betreft heb ik al gezegd dat wij heel wat informatie scherp hebben, zeker waar het om het jaar 2017 gaat. Verder vraag ik mij af of het in strategisch opzicht wel verstandig is om deze motie aan te nemen. Als wij op die manier duidelijk maken dat zo ongeveer de helft van onze begroting stop kan worden gezet, is het gevolg wellicht dat het Rijk denkt: Zeeland heeft helemaal geen hulp nodig. Dat lijkt mij niet echt handig, nog afgezien van het feit dat ik de motie overbodig acht.

Voorzitter. In antwoord op de vraag van de heer Bosch kan ik zeggen dat het om verschillende processen gaat. Ik neem aan dat hij doelt op het verwerken van de tonnen fosforslib. In de eerste week van januari is 27 ton gedraaid en deze week verwacht men iets meer te verwerken. In totaal zit men nu op 1050 ton gedraaid fosforslib, hetgeen neerkomt op ruim 30%.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

In stemming komt motie nr. 1 van het lid Bosch c.s.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Van Gent** (VVD). Voorzitter, mijn fractie vindt het uitgangspunt dat de provincie bij financiële problemen naar de uitgaven kijkt, en niet meteen de inkomsten verhoogt, sympathiek maar in mijn bijdrage heb ik duidelijk aangegeven dat wij pas over de financiële aspecten willen spreken wanneer er sprake is van een concreet plan van aanpak. Daarom zullen wij deze motie niet steunen.

De heer **Bosch** (PVV). Voorzitter, graag kom ik nog even terug op de opmerkingen die over de motie zijn gemaakt.

De **voorzitter**. Dat kan nu niet. Dat had u in tweede termijn moeten doen. U kunt nu nog slechts een korte stemverklaring afleggen.

De heer **Bosch** (PVV). Dan leggen wij een stemverklaring af over onze eigen motie; bijzonder...

Voorzitter. Omdat wij het echt algemeen willen houden en willen nagaan of er nog kan

worden bezuinigd op luxe zaken, zullen wij voor de motie stemmen.

Motie nr. 1 wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor de motie hebben gestemd.

**6. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

**7. Sluiting**

De vergadering wordt te 14.18 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 10 februari 2017, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.